

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านในจังหวัดเชียงราย

Factors Affecting Loan Default Among Village Fund Members:
A Case Study of Village Fund in Chiang Rai Province

ชนนพร ยะใจมั่น¹ สุวิสา ทะยะธง² และชไมพร รัตน์เจริญชัย³
Chonnaporn Yajaimun¹ Suwisa Tayatong² and Chamaipon Ratanacharoenchai³

Received: March 1, 2025

Revised: March 20, 2025

Accepted: May 30, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการประเมินผลการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้านกับการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุน และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดทำบัญชี การควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยงของกองทุนหมู่บ้านกับการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิก การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากตัวแทนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดเชียงราย จำนวน 326 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามพื้นที่จากประชากรกองทุนทั้งหมด 1,753 กองทุน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า ระดับการประเมินผลการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้าน (ระดับ A, B และ C) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับจำนวนและมูลค่าการผิดนัดชำระหนี้ โดยกองทุนที่มีระดับการประเมินที่แตกต่างกันจะมีจำนวนลูกหนี้และมูลค่าหนี้ค้างชำระที่แตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยด้านการจัดทำบัญชี การควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยง แม้จะมีบทบาทเชิงคุณภาพในการจัดการกองทุน แต่จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณกลับไม่พบอิทธิพลที่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิก

คำสำคัญ: การประเมินผลกองทุนหมู่บ้าน การจัดทำบัญชี การควบคุมภายใน การบริหารความเสี่ยง การผิดนัดชำระหนี้

¹ อาจารย์หลักสูตรการบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย 57120 Accounting Program Professor Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Rai 57120 Tel. 089-6360048 e-mail: chonnaporn.2520@gmail.com

² อาจารย์หลักสูตรการบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย 57120 Accounting Program Professor Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Rai 57120 Tel. 084-0406459 e-mail: Suwisa.taya@gmail.com (Corresponding author)

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดอกเตอร์ หลักสูตรการบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย 57120 Assistant Professor Doctor of Accountancy Program Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Rai 57120 Tel. 081-0216656 e-mail: chamai.rmutl@gmail.com

Abstract

This research aims to 1) study the relationship between the evaluation levels of the management of the village fund and the default on loans by fund members, and 2) investigate the relationship between accounting practices, internal control, and risk management of village funds and member loan defaults. This quantitative research employed a questionnaire survey to collect data from 326 representatives of village and urban community fund committees in Chiang Rai Province. The sample was selected via stratified random sampling based on geographical areas from a total of 1,753 village funds. One-way analysis of variance (One-Way ANOVA) and multiple regression analysis were used for descriptive statistics data analysis

The findings revealed that the level of management evaluation of village fund (categorized as levels A, B and C) was statistically significant in relation to both the number and value of loan defaults. Village funds with different evaluation levels exhibited varying amounts and values of overdue debts. However, accounting practices, internal control, and risk management play important qualitative roles in fund administration, the results from the multiple regression analysis presented no statistically significant influence of these factors on member loan defaults.

Keywords: Village Fund Evaluation, Accounting Practices, Internal Control, Risk Management, Loan Default

บทนำ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยเฉพาะในระดับชุมชนผ่านการจัดตั้ง “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งในการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมความสามารถในการพึ่งพาตนเองของประชาชนในท้องถิ่น กองทุนดังกล่าวริเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2544 ภายใต้นโยบายของรัฐบาล โดยจัดสรรเงินทุนเริ่มต้นกองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อให้ชุมชนสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมอาชีพ สร้างงาน และเพิ่มรายได้ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนของเศรษฐกิจชุมชนในระยะยาว (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2560)

แม้ว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะมีเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติกลับพบปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยเฉพาะในประเด็นด้านการบริหารจัดการที่ไม่เป็นระบบ เช่น ปัญหานี้ค้างชำระ เงินขาดบัญชี การขาดความโปร่งใสของคณะกรรมการ ระบบการควบคุมภายในที่ไม่มีประสิทธิภาพ และการจัดทำบัญชีที่ไม่เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด ส่งผลให้ไม่สามารถรายงานผลการดำเนินงานที่แท้จริงได้ ซึ่งปัญหาเหล่านี้หากไม่ได้รับการแก้ไข อาจนำไปสู่ความเสี่ยงในการเกิดหนี้สูญและความล้มเหลวของกองทุนในที่สุด (สมเกียรติ แดงเจริญ, 2564; สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, ม.ป.ป.)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่เกิดขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ยิ่งซ้ำเติมปัญหาดังกล่าวให้รุนแรงขึ้น โดยพบว่ากองทุนหลายแห่งไม่สามารถดำเนินกิจกรรมได้ตามปกติ ขณะที่สมาชิกกองทุนจำนวนมากประสบปัญหาทางเศรษฐกิจจนไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนด จากข้อมูลในระดับประเทศช่วงปี พ.ศ. 2563 ถึง 2565 พบว่า มีสมาชิกกองทุนกว่า 40,000 รายจาก 10,000 กองทุนที่ผิดนัดชำระหนี้ในช่วง 2 - 3 เดือน ซึ่งเสี่ยงต่อการกลายเป็นหนี้เสีย (NPL) ที่จะส่งผลต่อความมั่นคงทางการเงินของครัวเรือนและชุมชน

จังหวัดเชียงรายถือเป็นพื้นที่ที่มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจำนวนมาก โดยมีทั้งหมด 1,753 กองทุน โดยอ้างอิงข้อมูลจากจำนวนหมู่บ้านในจังหวัดเชียงราย (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเชียงราย, 2565) แม้จะไม่มีข้อมูลสถิติอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับอัตราการผิดนัดชำระหนี้ในพื้นที่ แต่การจัดกิจกรรม “มหกรรมแก้หนี้” ในจังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2567 โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหาหนี้สินในระดับชุมชน ซึ่งรวมถึงหนี้จากกองทุนหมู่บ้านด้วย

จากบริบทและปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดเชียงราย โดยมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะของคณะกรรมการกองทุน ขนาดของกองทุน ตลอดจนปัจจัยด้านการจัดทำบัญชี การควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยง ซึ่งคาดว่าจะผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับการบริหารกองทุนในอนาคต และช่วยให้กองทุนหมู่บ้านสามารถเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการประเมินผลกองทุนหมู่บ้านและการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดทำบัญชี การควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงของกองทุนหมู่บ้านกับการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

สมมติฐานการวิจัย

ในการศึกษานี้ “การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน” หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการโดยวัดจากระดับการประเมินผลของกองทุนหมู่บ้านโดยสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับ A, B, C และ D และหมายความรวมถึงด้านการจัดการระบบบัญชี การควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยง

ผลจากการทบทวนวรรณกรรมนำมาสู่การพัฒนาสมมติฐานการวิจัยเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านโดยมีรายละเอียดดังนี้

- สมมติฐานที่ 1 ระดับการประเมินผลกองทุนหมู่บ้านที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับจำนวนและมูลค่าการผิติดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
- สมมติฐานที่ 2 ระดับปัญหาความบกพร่องในการจัดทำบัญชี มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับจำนวนและมูลค่าการผิติดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
- สมมติฐานที่ 3 ระดับกิจกรรมการควบคุมภายใน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับจำนวนและมูลค่าการผิติดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
- สมมติฐานที่ 4 ระดับกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงของกองทุน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับจำนวนและมูลค่าการผิติดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากคณะกรรมการกองทุนที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการทำบัญชีและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดเชียงราย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ตัวแทนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดเชียงรายจำนวน 1,753 กองทุน โดยอ้างอิงข้อมูลจากจำนวนหมู่บ้านในจังหวัดเชียงราย (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเชียงราย, 2565) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 326 กองทุน ซึ่งเป็นตัวแทนจากกองทุนหมู่บ้าน กองทุนละ 1 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามพื้นที่ในจังหวัดเชียงราย งานวิจัยนี้ดำเนินการเก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2567

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (สทบ.) มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านทั่วประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 โดยแหล่งเงินทุนหลักมาจากเงินที่รัฐบาลจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน กองทุนละหนึ่งล้านบาท โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนส่งเสริมพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตลอดจนการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากเพื่อให้ชุมชนมีศักยภาพสร้างความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง การประเมินศักยภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองปี พ.ศ. 2555 เพื่อค้นหาศักยภาพประสิทธิภาพและความต้องการในการพัฒนาของกองทุนหมู่บ้านแต่ละกองทุน ให้มีการดำเนินงานสู่มาตรฐานการบริหารจัดการกองทุนที่ดี จากผลการประเมินศักยภาพของกองทุนหมู่บ้านพบว่าประสิทธิภาพในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหลายกองทุนไม่เป็นไปตามมาตรฐานในการบริหารจัดการกองทุนที่กำหนดไว้และมีเกณฑ์การประเมินที่อยู่ในระดับต้องปรับปรุง รวมถึงบางกองทุนยังไม่ได้จดทะเบียนนิติบุคคล ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถได้รับการสนับสนุนเงินทุนตามมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล มีกองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมืองจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถได้รับการสนับสนุนเงินทุน

จึงจำเป็นต้องมีการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพกองทุนหมู่บ้านให้มีการบริหารจัดการที่ดีให้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติและมีความพร้อมในการขอรับการสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐ ปัจจุบันเพื่อให้มีการสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านตามศักยภาพการดำเนินงานจึงได้มีการประเมินความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีการจัดระดับการประเมินศักยภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยใช้คะแนนที่ได้จากการประเมินมาจัดระดับคะแนนออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2555)

ระดับดีมาก (A)	ได้ระดับคะแนนตั้งแต่	54-60	คะแนน
ระดับดี (B)	ได้ระดับคะแนนตั้งแต่	45-53	คะแนน
ระดับปานกลาง (C)	ได้ระดับคะแนนตั้งแต่	33-44	คะแนน
ระดับปรับปรุง (D)	ได้ระดับคะแนนต่ำกว่า	33	คะแนน

การจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เนื่องจากการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเงิน จึงต้องมีการจัดทำ "บัญชี" ซึ่งถือได้ว่าเป็นเอกสารเพื่อใช้เป็นหลักฐานยืนยันความบริสุทธิ์และผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบว่า กลุ่มมีแนวโน้มก้าวหน้า ทรงตัว หรือขาดทุนซึ่งสามารถตรวจสอบได้นอกจากนี้ "บัญชี" ยังช่วยให้ง่ายต่อการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติโดยตรง ได้แก่ เภรณูญิกกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม และคณะกรรมการตรวจสอบ ตลอดจนง่ายต่อการติดตามให้คำแนะนำและส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยในการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีหลักและวิธีการ ดังนี้

1) การจดบันทึกรายการ คือ การบันทึกรายการทางการเงินโดยเรียงตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันด้วยระบบบัญชีคู่ในเอกสารที่เรียกว่า "สมุดบันทึกรายการขั้นต้น" หรือสมุดรายวัน โดยบันทึกเป็นหน่วยเงินตราด้วยเกณฑ์เงินสด

2) การจัดประเภทรายการ คือ การนำข้อมูลที่ได้จดบันทึกไว้ในสมุดบันทึกรายการขั้นต้นมาจำแนกประเภทและบันทึกในเอกสารที่เรียกว่า "สมุดบันทึกรายการขั้นปลาย" หรือ "สมุดแยกประเภท"

3) การสรุปผลรายการ คือ การนำข้อมูลที่ได้จัดประเภทไว้มาสรุปทุกสิ้นงวดบัญชีเพื่อทราบผลการดำเนินงานและฐานะทางการเงิน โดยทำสรุปในรูปของรายงานทางการเงิน เรียกว่า "งบการเงิน"

4) การนำผลของการสรุปรายการไปใช้ให้เกิดประโยชน์ คือ การนำข้อมูลจากงบการเงินมาวิเคราะห์ด้วยวิธีต่าง ๆ และแปลความหมายตามความเชี่ยวชาญของนักบัญชี

งวดบัญชีของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเท่ากับ 12 เดือน โดยกำหนดตามปีปฏิทิน (1 มกราคม - 31 ธันวาคม) เว้นแต่กองทุนที่มีธุรกรรมกู้ยืม ชำระเงินต้นและดอกเบี้ยปีละครั้งอนุโลมให้ใช้งวดบัญชีเริ่มวันที่ 1 ของเดือนถัดไปที่มีธุรกรรม เช่น กองทุนกำหนดให้กู้ยืมและชำระคืนทุกวันที่ 20 ของเดือนมิถุนายนของทุกปี ดังนั้น งวดบัญชีควรเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม - 30 มิถุนายนของปีถัดไป เพื่อประโยชน์ในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี และการจัดสรรกำไรให้แก่สมาชิกโดยไม่ต้องรอถึงวันที่ 31 ธันวาคม โดยให้ถือปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ข้อ 6 (ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551, 2551)

การบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การบริหารความเสี่ยงและควบคุมภายในถือเป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญที่ช่วยให้การบริหารงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นไปอย่างรอบคอบ มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งยั่งยืนให้กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถกำหนดขั้นตอนบริหารความเสี่ยงได้ดังนี้

1) การกำหนดวัตถุประสงค์ กรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประชุมเพื่อกำหนดและจัดทำรายละเอียดภารกิจ กิจกรรม แผนงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่จะต้องดำเนินการ เช่น แผนด้านการบริหารจัดการ และด้านการเงินและการบัญชี

2) การระบุความเสี่ยง เป็นกระบวนการที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองร่วมกันระบุความเสี่ยงโดยต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้ได้ข้อมูลความเสี่ยงที่เกิดขึ้น หรือที่อาจเกิดขึ้นทั้งในรูปของความถี่และความรุนแรง ข้อมูลการดำเนินงานทั้งด้านการบริหารจัดการด้านการเงินและการบัญชี

3) การจัดระดับและการประเมินความเสี่ยง โดยจัดเรียงลำดับของโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง ความถี่ และความรุนแรงของผลกระทบ และจัดเรียงลำดับจากระดับสูงมาก สูง ปานกลาง ต่ำ

4) การบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นการนำกลยุทธ์ มาตรการและแผนงานในการปฏิบัติงานเพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง หรือลดความเสียหายของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเพื่อให้กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุผลตามเป้าหมาย

5) การรายงานผลการดำเนินงานตามแผนการบริหารความเสี่ยงต่อสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อให้ทราบและร่วมกันพิจารณาบริหารจัดการความเสี่ยงเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาความเสี่ยงที่มีอยู่ต่อไป

การประเมินศักยภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขับเคลื่อนการพัฒนาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน ตลอดจนการยกระดับพัฒนาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชน สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้จัดทำโครงการประเมินศักยภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2555) เพื่อค้นหาศักยภาพ ประสิทธิภาพ และความต้องการในการพัฒนาของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทุกแห่งทั่วประเทศ อันจะนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ การพัฒนาและขับเคลื่อนงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อไป แนวคิดสำคัญ

ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีเป้าหมายสำคัญ คือ เพื่อพัฒนาและสนับสนุนชุมชนให้สามารถบริหารจัดการด้านการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้แก่ชุมชนผ่านการบริหารจัดการทางการเงิน การพัฒนาอาชีพและสวัสดิการสำหรับสมาชิกของกองทุนหมู่บ้าน

องค์ประกอบในการประเมินศักยภาพและประสิทธิภาพการประเมินมี 3 ด้านหลัก ได้แก่

1) ด้านการบริหารจัดการ เน้นการวางโครงสร้าง ระบบบัญชี การประชุม และการควบคุมทางการเงิน

2) ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็ง รวมถึงการออมเงินของสมาชิก การสร้างความรู้และการมีส่วนร่วมในชุมชน

3) ด้านผลการดำเนินงาน เช่น การปล่อยสินเชื่อ การติดตามการใช้จ่ายและอัตราการผิดนัดชำระหนี้

โดยในคู่มือการประเมินศักยภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่

1) ด้านการจัดการระบบบัญชี การตรวจสอบความโปร่งใสและการตรวจสอบการเงินที่ชัดเจน ช่วยลดการทุจริตและปัญหาการผิดนัดชำระหนี้

2) ด้านความรับผิดชอบของสมาชิก การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเข้าร่วมประชุม และการพัฒนาความรู้ของสมาชิกเกี่ยวกับบทบาทและสิทธิประโยชน์ ส่งผลต่อการบริหารหนี้สินที่มีประสิทธิภาพ

3) ด้านโครงสร้างคณะกรรมการกองทุน การส่งมอบงานที่ชัดเจนและการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่องของคณะกรรมการส่งผลต่อความเชื่อมั่นและการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ

4) ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ การอบรมและส่งเสริมการเรียนรู้แก่สมาชิกและคณะกรรมการช่วยลดความเสี่ยงทางการเงินและปัญหาด้านหนี้สิน

ข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม การสัมภาษณ์และตรวจสอบเอกสารหลักฐานนำมาแปลงเป็นคะแนนตามเกณฑ์ในแต่ละตัวชี้วัดทั้งหมด 20 ตัวชี้วัด แต่ละตัวชี้วัดมีคะแนนอยู่ 4 ระดับ โดยมีคะแนนสูงสุดอยู่ที่ 60 คะแนน การจัดระดับการประเมินศักยภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยใช้คะแนนที่ได้จากการประเมินมาจัดระดับคะแนนออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่

ระดับดีมาก (A)	ได้ระดับคะแนนตั้งแต่	54 – 60 คะแนน
ระดับดี (B)	ได้ระดับคะแนนตั้งแต่	45 – 53 คะแนน
ระดับปานกลาง (C)	ได้ระดับคะแนนตั้งแต่	33 – 44 คะแนน
ระดับปรับปรุง (D)	ได้ระดับคะแนนต่ำกว่า	33 คะแนน

ทฤษฎีธรรมาภิบาล (Good Governance Theory)

แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นแนวคิดที่เน้นการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีคุณธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ความไว้วางใจ และความยั่งยืนต่อการพัฒนาองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรระดับชุมชน เช่น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีการจัดการทรัพยากรทางการเงินของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ

หลักธรรมาภิบาลที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

- 1) **ความโปร่งใส (Transparency)** ส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและการดำเนินงานให้สมาชิกสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม
- 2) **ความรับผิดชอบ (Accountability)** คณะกรรมการต้องรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน โดยเฉพาะในด้านการจัดทำบัญชี การอนุมัติสินเชื่อ และการติดตามหนี้
- 3) **หลักนิติธรรม (Rule of Law)** การดำเนินงานต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและระเบียบที่ชัดเจน ป้องกันการแทรกแซงและทุจริต
- 4) **การมีส่วนร่วม (Participation)** การส่งเสริมให้สมาชิกกองทุนมีบทบาทในการตัดสินใจและเสนอแนะนโยบาย เป็นการเพิ่มความรับผิดชอบต่อผล (สมเกียรติ แดงเจริญ, 2564)
- 5) **ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness)** การบริหารที่มุ่งใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของกองทุน
- 6) **ความเสมอภาค (Equity)** การปฏิบัติต่อสมาชิกอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านภายใต้กรอบธรรมาภิบาลจะส่งผลกระทบต่อระดับการผิมนัดชำระหนี้ของสมาชิก โดยกองทุนที่มีการบริหารอย่างโปร่งใส มีการควบคุมภายในที่ดี และการรายงานผลทางบัญชีที่เป็นระบบ มักจะสามารถลดความเสี่ยงด้านหนี้สูญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ แดงเจริญ (2564) ที่พบว่า องค์กรที่มีธรรมาภิบาลที่เข้มแข็งจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกและส่งเสริมให้เกิดวินัยทางการเงินของผู้กู้

แนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมภายใน

แนวคิดเรื่องการควบคุมภายในได้มีการกำหนดไว้โดยหลายสถาบันและนักวิชาการหลายคน ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งแต่ละสถาบันและนักวิชาการแต่ละคนต่างมีแนวคิดและให้คำจำกัดความของการควบคุมภายในไว้คล้าย ๆ กัน ดังนี้

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย (2548) ในปี พ.ศ. 2528 มีการก่อตั้งคณะกรรมการ Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission หรือที่เรียกว่า COSO ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของสถาบันต่าง ๆ 5 สถาบัน ในสหรัฐอเมริกา อันได้แก่ สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา (American Institute of Certified Public Accountants หรือ AICPA) สมาคมผู้ตรวจสอบภายใน (The Institute of Internal Auditors หรือ IIA) สมาคมผู้บริหารการเงิน (Financial Executives Institute หรือ FEI) สมาคมนักบัญชีแห่งสหรัฐอเมริกา (American Accounting Association หรือ AAA) และสมาคมนักบัญชีเพื่อการบริหาร (Institute of

Management Accountants หรือ IMA) ได้รวมตัวกันเพื่อศึกษาและหาทางปรับปรุงคุณภาพของการรายงานทางการเงิน เมื่อแรกก่อตั้งนั้น COSO เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนคณะกรรมการป้องกันการทุจริตจากรายงานทางการเงิน (National Commission on Fraudulent Financial Reporting) ของสหรัฐอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์เบื้องต้นเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีส่วนก่อให้เกิดการทุจริตในการรายงานทางการเงิน

ในปี พ.ศ. 2535 COSO ได้ออกรายงาน COSO Internal Control Integrated Framework ซึ่งได้กำหนดความหมายและแม่บทของการควบคุมภายใน โดยได้ให้คำจำกัดความของการควบคุมภายในไว้ว่า การควบคุมภายใน หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนการทำงานที่เป็นผลมาจากการออกแบบโดยคณะกรรมการ ผู้บริหาร หรือบุคลากรอื่น ๆ ขององค์กร เพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจได้อย่างสมเหตุสมผลว่า องค์กรจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 1) ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน
- 2) ความเชื่อถือได้ของรายงานทางการเงิน
- 3) การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และนโยบายที่ใช้บังคับขององค์กรนั้น

จากคำจำกัดความของการควบคุมภายในของ COSO มีข้อสังเกตได้ดังนี้

1) การควบคุมภายในเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้โดยคนในองค์กรเป็นผู้สร้างขึ้น คนในที่นี้หมายถึง คณะกรรมการขององค์กร ผู้บริหาร หรือบุคลากรอื่น ๆ ผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กร ผู้บริหารระดับสูงจะมีส่วนสำคัญอย่างมากในการกำหนดทิศทาง และอนุมัตินโยบายหรือรายการที่สำคัญ ดังนั้นคณะกรรมการหรือผู้บริหารขององค์กรจึงเป็นส่วนสำคัญในการจัดให้มีระบบการควบคุมภายใน

2) การควบคุมภายในเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง และแทรกเข้าไปในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร หรือแฝงอยู่ในการดำเนินธุรกิจของผู้บริหารอย่างเข้ากันได้กับกระบวนการ หรือกิจกรรมอื่น ๆ ในองค์กร

3) การควบคุมภายในนั้นแม้ว่าจะได้รับการออกแบบมาดีเพียงใดก็ตามแต่สามารถให้ความมั่นใจได้ในระดับที่สมเหตุสมผลเท่านั้น การควบคุมภายในไม่ได้เป็นหลักประกันที่สมบูรณ์ให้แก่กิจกรรมใด ๆ เนื่องด้วยข้อจำกัดของการควบคุมย่อมมีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นเอง แต่ผู้บริหารก็สามารถที่จะฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือระบบการควบคุมภายในที่ตนสร้างขึ้นได้

องค์ประกอบของการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO

- 1) สภาพแวดล้อมของการควบคุม (Control Environment)

สภาพแวดล้อมของการควบคุม หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งร่วมกันส่งผลให้เกิดที่ท่าขององค์กรที่มีต่อการควบคุมภายใน หรือทำให้บุคลากรในองค์กรให้ความสำคัญต่อการควบคุมมากขึ้น สภาพแวดล้อมของการควบคุมเป็นรากฐานที่มีผลต่อองค์ประกอบอื่น ๆ ของการควบคุมภายในให้อยู่ได้อย่างมั่นคง ทำให้เกิดระเบียบวินัยซึ่งบุคคลต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ รวมทั้งก่อให้เกิดโครงสร้างของการควบคุมที่จะตามมา

- 2) การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

ทุกองค์กรย่อมต้องเผชิญกับความเสี่ยงในหลากหลายรูปแบบ ความเสี่ยงเหล่านี้มีปัจจัยมาจากภายในและภายนอก จึงมีความจำเป็นที่ทุกองค์กรจะต้องมีกระบวนการประเมินความเสี่ยงเพื่อที่จะทราบ

ได้ว่าในองค์กรมีความเสี่ยงอยู่หรือไม่ มีความเสี่ยงในหน่วยงานกิจกรรม หรือขั้นตอนใดของงาน หรือในประเด็นใดบ้าง ความเสี่ยงที่มีนั้นอยู่ในระดับใด ทั้งนี้เพื่อกำหนดมาตรการ หรือวิธีการควบคุมที่เหมาะสมและมีประสิทธิผลเพื่อจัดการความเสี่ยงเหล่านั้น

ก่อนที่จะประเมินความเสี่ยงจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ณ ระดับต่าง ๆ ของกิจกรรม โดยวัตถุประสงค์เหล่านั้นจะต้องสอดคล้องกันและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร หลังจากกำหนดวัตถุประสงค์ได้แล้ว จึงตามด้วยการประเมินความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยงเป็นการระบุความเสี่ยง วิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงที่จะทำให้หน่วยงานหรือองค์กรไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ และตามมาด้วยการกำหนดพื้นฐานในการที่จะจัดการความเสี่ยงนั้น หนึ่งเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ ลักษณะอุตสาหกรรม กฎระเบียบ และสภาพการดำเนินงานมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจึงทำให้จำเป็นต้องมีกลไกในการจัดการกับความเสี่ยงบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ด้วย

3) กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)

กิจกรรมการควบคุม หมายถึง นโยบาย มาตรการ และวิธีการต่าง ๆ ที่ฝ่ายบริหารนำมาใช้เพื่อก่อให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า คำสั่งหรือวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ที่ฝ่ายบริหารกำหนดขึ้นได้มีการปฏิบัติตาม และมีการดำเนินมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นในการที่จะจัดการกับความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้

กิจกรรมการควบคุมต้องมีอยู่ในทุกหน้าที่และทุกระดับภายในองค์กร กิจกรรมการควบคุมประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การอนุมัติ การมอบอำนาจ การตรวจทาน การกระทบยอด การสอบทานผลการดำเนินงาน การป้องกันและดูแลรักษาทรัพย์สิน และการแบ่งแยกอำนาจและหน้าที่

4) สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)

สารสนเทศมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร หรือผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับ องค์กรจะต้องระบุสารสนเทศที่จำเป็นต้องใช้ และสื่อสารในรูปแบบ และในช่วงเวลาที่เหมาะสมที่จะทำให้บุคลากรต่าง ๆ สามารถปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงได้

ระบบสารสนเทศก่อให้เกิดรายงานที่ให้ข้อมูลซึ่งเป็นที่น่าเชื่อถือทั้งข้อมูลทางการเงิน ข้อมูลการปฏิบัติงาน และข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ที่จะช่วยควบคุมให้ธุรกิจดำเนินไปได้ ระบบสารสนเทศนอกจากจะเกี่ยวข้องกับข้อมูลที่เกิดภายในองค์กรแล้วยังมีข้อมูลภายนอก ได้แก่ เหตุการณ์สภาพการณ์ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ภายนอกองค์กรที่จำเป็นต้องการตัดสินใจในทางธุรกิจ และเพื่อการรายงานต่อภายนอกองค์กรด้วย

การสื่อสารที่มีประสิทธิผลจำเป็นต้องกระทำในเชิงกว้าง ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารจากบนลงล่าง จากล่างขึ้นสู่บน หรือการสื่อสารให้กระจายทั่วถึงทั้งองค์กร บุคลากรทั้งหลายควรจะต้องได้รับข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนจากผู้บริหารระดับสูง และต้องเข้าใจบทบาทของตนในระบบการควบคุมภายใน รวมทั้งความเกี่ยวเนื่องของกิจกรรมควบคุมต่าง ๆ ที่ตนต้องกระทำกับงานของบุคลากรอื่น บุคลากรจะต้องมีช่องทางที่จะสามารถสื่อสารข้อมูลที่มีความสำคัญไปยังผู้บริหารที่อยู่เหนือขึ้นไปได้ นอกจากการสื่อสาร

ภายในองค์กรแล้ว ยังจำเป็นที่จะต้องมีการสื่อสารที่มีประสิทธิผลกับบุคคลภายนอก ได้แก่ ลูกค้า ผู้ขาย เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้ถือหุ้นด้วย

5) การเฝ้าติดตามประเมิน (Monitoring)

ระบบการควบคุมจำเป็นต้องมีการเฝ้าติดตามประเมิน ซึ่งเป็นกระบวนการประเมินระบบการควบคุมภายในในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ซึ่งอาจกระทำโดยการประเมินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องหรือแยกประเมินเป็นครั้งคราว หรืออาจรวมทั้งสองแบบเข้าด้วยกัน

การประเมินอย่างต่อเนื่องจะเกิดในช่วงของการปฏิบัติงาน ได้แก่ การควบคุมการปฏิบัติงาน โดยผู้บังคับบัญชาและกิจกรรมใด ๆ ที่บุคลากรต้องกระทำในขณะที่ปฏิบัติงาน รวมถึงกิจกรรมในทางการบริหารและการกำกับดูแลโดยผู้บริหารด้วย ส่วนขอบเขตและความถี่ในการประเมินแบบแยกประเมินนั้น ขึ้นอยู่กับการประเมินความเสี่ยงและประสิทธิผลของการประเมินแบบต่อเนื่อง จากการประเมินดังกล่าวควรจะต้องมีการรายงานจุดบกพร่องของระบบควบคุมให้ผู้บังคับบัญชาทราบและถ้าเป็นประเด็นที่ร้ายแรงก็ต้องรายงานให้ผู้บริหารระดับสูงและคณะกรรมการขององค์กรทราบโดยด่วน

การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านภายใต้กรอบธรรมาภิบาลจะส่งผลกระทบต่อระดับการผิณฑ์ชำระหนี้ของสมาชิก โดยกองทุนที่มีการบริหารอย่างโปร่งใส มีการควบคุมภายในที่ดี และการรายงานผลทางบัญชีที่เป็นระบบ มักจะสามารถลดความเสี่ยงด้านหนี้สูญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ แดงเจริญ (2564) ที่พบว่า องค์กรที่มีธรรมาภิบาลที่เข้มแข็งจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกและส่งเสริมให้เกิดวินัยทางการเงินของผู้กู้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการของกองทุนหมู่บ้าน ก่อนหน้านี้พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารงาน ด้านการปฏิบัติงาน การตรวจสอบและการปรับปรุงงาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (พิศณุพงศ์ กล้ากสิกิจ, 2565) นอกจากนี้ในงานวิจัยของสุนีย์ พุฒวันเพ็ญ และเฉลิมพร เย็นเยือก (2566) พบว่า ปัจจัยด้านการตัดสินใจ การรับผลประโยชน์ การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยของสมเกียรติ แดงเจริญ (2564) ระบุว่า ปัจจัยด้านบุคลากร ผู้นำ ธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการ เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นอกจากนี้งานวิจัยของธนภัทร คุณารักษ์ และคนอื่น ๆ (2566) ซึ่งศึกษาการพัฒนากระบวนการทำบัญชีกองทุนออมทรัพย์หมู่บ้าน ในจังหวัดเชียงราย พบว่า การมีระบบบัญชีที่มีประสิทธิภาพ และการฝึกอบรมคณะกรรมการสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชีและลดปัญหาการผิณฑ์ชำระหนี้ได้ โดยชี้ให้เห็นว่า การขาดแคลนบุคลากรทางด้านบัญชีและเครื่องมือเทคโนโลยีถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการบริหารจัดการทางการเงิน

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งสอดคล้องกันว่าปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่ดี การจัดทำบัญชี การควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อย่างไรก็ตามยังพบว่า การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความ

ล้มเหลวในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีจำนวนจำกัด และจากข้อมูลของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (ม.ป.ป.) ยังพบว่า มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจำนวนมากที่ประสบปัญหาในการดำเนินงาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะศึกษามุมมองที่แตกต่าง โดยนำปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จนั้นมาศึกษาเพิ่มเติมว่า ปัจจัยการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้นปัจจัยใดที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมุ่งเน้นศึกษาไปที่ปัญหาการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุน ซึ่งถือเป็นปัญหาที่รุนแรงที่สุดของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในปัจจุบัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการ โดยวัดจากระดับการประเมินผลของกองทุนหมู่บ้านโดยสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระดับ A, B, C และ D และหมายความรวมถึงด้านการจัดการระบบบัญชี การควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยง

ผลจากการทบทวนวรรณกรรมนำมาสู่การพัฒนากรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านดังนี้

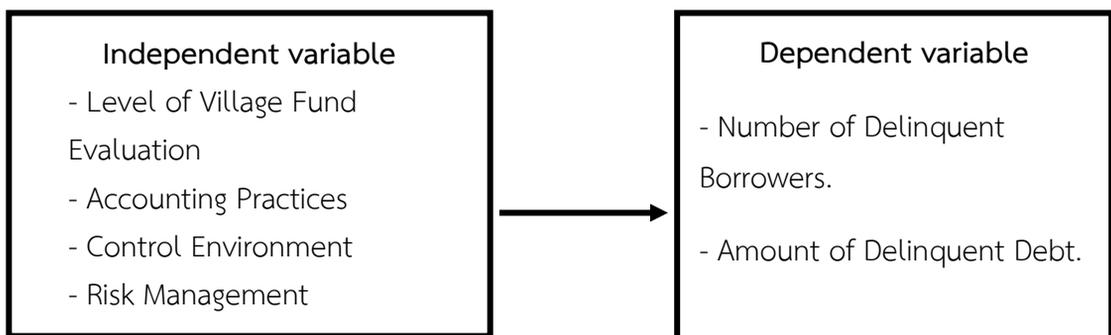

Figure 1 Conceptual Framework

กรอบแนวคิดนี้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยเฉพาะในบริบทของการประเมินภายนอก การควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยงของกองทุน ทั้งนี้ กรอบแนวคิดดังกล่าวนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรอิสระประกอบด้วย 5 ปัจจัยหลักที่เชื่อว่ามีผลต่อการผิดนัดชำระหนี้ โดยอ้างอิงจากแนวคิดด้านการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงของ COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) และเอกสารของหน่วยงานกำกับดูแลในประเทศไทย ได้แก่

- ระดับการประเมินกองทุนหมู่บ้าน (Level of Village Fund Evaluation)

พัฒนาจากแนวคิดการประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนโดยหน่วยงานภายนอก ซึ่งอ้างอิงจากเกณฑ์ของกรมการพัฒนาชุมชน และรายงานของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (ม.ป.ป.)

- การจัดทำบัญชี (Accounting Practices)

การจัดทำบัญชีที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551

- สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

มาจากองค์ประกอบแรกของกรอบ COSO ซึ่งชี้ว่าบรรยากาศขององค์กรและจริยธรรมของผู้ นำ มีผลต่อการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ

- การบริหารความเสี่ยง (Risk Management)

อ้างอิงจากกรอบ COSO-ERM (Enterprise Risk Management) และแนวคิดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่เน้นความสำคัญของการวิเคราะห์และตอบสนองต่อความเสี่ยงเชิงระบบ

2) ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ตัวแปรตามในงานวิจัยนี้สะท้อน “ระดับการผิดนัดชำระหนี้” ของสมาชิกกองทุนซึ่งประกอบด้วย 2 ตัวแปร ได้แก่

- จำนวนสมาชิกที่ผิดนัดชำระหนี้ (Number of Delinquent Borrowers)

เป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณที่แสดงระดับของปัญหาการผิดนัดในเชิงบุคคล

- ยอดหนี้ที่ผิดนัดชำระ (Amount of Delinquent Debt)

เป็นตัวชี้วัดเชิงมูลค่าที่สะท้อนผลกระทบทางการเงินของกองทุนหมู่บ้าน

ข้อมูลทั้งสองตัวแปรนำมาจากรายงานการเงินและแบบประเมินผลของกองทุนหมู่บ้าน ในจังหวัดเชียงราย และมีการใช้ในการศึกษาของหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด และสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีการวิจัยเชิงปริมาณโดยเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และใช้วิธีวิจัยแบบสำรวจ โดยกำหนดระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ตัวแทนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในจังหวัดเชียงรายจำนวน 1,753 กองทุน โดยอ้างอิงข้อมูลจากจำนวนหมู่บ้านในจังหวัดเชียงราย (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเชียงราย, 2565) และมีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยโปรแกรมสำเร็จรูป G*Power (สิทธิพร สุนทร และคนอื่น ๆ, 2562) จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 326 กองทุน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตัวแทนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกองทุนละ 1 คน การสุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

โดยกำหนด "อำเภอ" เป็นหน่วยกลุ่ม (Cluster Unit) ทั้งหมด 18 อำเภอในจังหวัดเชียงรายเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก จากนั้นสุ่มเลือกกองทุนหมู่บ้านจากแต่ละอำเภอจำนวนหนึ่ง (โดยเฉลี่ยประมาณ 18 - 20 กองทุนต่ออำเภอ) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างรวม 326 แห่ง ซึ่งเป็นตัวแทนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในแต่ละพื้นที่ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสุ่มเลือกมีความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ และสามารถสะท้อนภาพรวมของกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดได้อย่างเหมาะสม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะทั่วไปของกองทุนและตัวแทนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลการผิคนัดชำระหนี้ของสมาชิก ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตราส่วนแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) 5 ระดับสำหรับการวัดความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาด้านการจัดทำบัญชี การควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยง และตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในรูปแบบคำถามปลายเปิด

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) กับผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ผลการประเมินค่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์การยอมรับ รวมถึงได้ทดลองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างนำร่องจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าเท่ากับ 0.84 ซึ่งอยู่ในระดับดี

อย่างไรก็ตามวิธีการดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดในด้านความน่าเชื่อถือของข้อมูล เนื่องจากอาจเกิดอคติจากการรับรู้ (Perception Bias) โดยเฉพาะเมื่อผู้ตอบแบบสอบถามเป็นบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผลการประเมิน เช่น คณะกรรมการกองทุน อาจมีแนวโน้มที่จะประเมินตนเองหรือกองทุนในภาพที่ดีเกินความเป็นจริง หลีกเลี่ยงการเปิดเผยจุดอ่อน หรือขาดความเป็นกลางในการตอบแบบสอบถาม อคติดังกล่าวอาจส่งผลให้ข้อมูลที่ได้อาจไม่สะท้อนถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงภายในกองทุนอย่างถูกต้องครบถ้วน ซึ่งอาจจำกัดความแม่นยำในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์หรือข้อสรุปของการวิจัยได้

การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้สถิติทดสอบ One-way Anova และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณสหสัมพันธ์ (Multiple Regression) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังต่อไปนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับวิเคราะห์ตัวแปร ได้แก่ การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Correlations) ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ มีดังนี้

- ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

- ปัญหาในการจัดทำบัญชี กิจกรรมการควบคุมภายในและกิจกรรมการบริหารความเสี่ยงของกองทุนหมู่บ้าน วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

2) สถิติวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Analysis) นำข้อมูลที่ได้ไปสรุปผลเพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ One-Way ANOVA และ Multiple linear regression analysis เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่มีมากกว่า 1 และนำผลที่ได้มาใช้เพื่อสรุปผลต่อไป

เกณฑ์การให้คะแนน แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5	หมายถึง	มากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มาก
ระดับ 3	หมายถึง	ปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	น้อย
ระดับ 1	หมายถึง	น้อยที่สุด

การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย สามารถแปลความหมายของระดับคะแนนได้ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 คะแนน	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 คะแนน	หมายถึง	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 คะแนน	หมายถึง	ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 คะแนน	หมายถึง	ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 คะแนน	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามของคณะกรรมการกองทุนผู้มีหน้าที่ปฏิบัติงานในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการทำบัญชีและการมีส่วนเกี่ยวข้องกับการควบคุมภายในของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดเชียงราย โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวนตัวอย่าง 326 กองทุน เป็นตัวแทนของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกองทุนละ 1 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามพื้นที่ในจังหวัดเชียงราย สามารถสรุปผลได้ดังนี้

Table 1 Show the Number and Percentage of General Information from the Questionnaire Classified by Gender.

Gender	N	Percent
Male	161	49.40
Female	165	50.60
Total	326	100.00

Table 2 Show the Number and Percentage of General Information from the Questionnaire Classified by the Level of Management.

Management Level	N	Percent
Level A	133	40.81
Level B	185	56.74
Level C	8	2.45
Level D	0	0
Total	326	100

จาก Table 1 และ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง โดยคิดเป็นร้อยละ 50.60 มีระดับการบริหารจัดการกองทุน ระดับ B คิดเป็นร้อยละ 56.74 ระดับการบริหารจัดการกองทุน ระดับ A คิดเป็นร้อยละ 40.81 และระดับการบริหารจัดการกองทุน ระดับ C คิดเป็นร้อยละ 2.45 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามไม่พบกองทุนหมู่บ้านที่ตอบแบบสอบถามที่ได้ผลประเมินในระดับ D

การวิเคราะห์ข้อมูลคำถามเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการบริหารกองทุนหมู่บ้านกับการผิตนัดชำระหนี้ แสดงเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (Table 3 - 11) ดังนี้

Table 3 Show Level of Opinions on Accounting Practices of Village Fund Committee Members

Accounting Practices of Village Fund	\bar{X}	S.D.
1. The Issue Related to Accounting Supporting Documents	2.05	0.93
2. The Issue in Maintaining the Loan Receivables Register	1.99	0.96
3. The Issue Related to Keeping Accounts Up-to-Date	2.02	1.00
4. The Issue in Recording Fund Income and Expenditure	2.09	0.98
5. The Issue in Accounting for Accounts Receivable and Bad Debt Write-offs	1.94	0.91
6. The Issue of Lacking an Appropriate Accounting System	2.06	0.95
7. The Issue of Insufficient Tools and Technology Equipment for Accounting	2.23	0.98
8. The Issue of Accounting Staff Lacking Autonomy in their Work	2.02	0.92
9. The Issue of a Shortage of Accounting Personnel	2.27	1.05
10. The Issue of Failing to Submit Financial Statements on Time	2.04	1.05
Total	2.07	0.10

จาก Table 3 แสดงระดับความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดทำบัญชีของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ปัญหาการขาดบุคลากรทางด้านบัญชีมากที่สุด

คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.27 รองลงมาคือ ปัญหาขาดแคลนเครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ช่วยในการจัดทำบัญชี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.23 ปัญหาการลงบัญชีรายรับ-รายจ่ายกองทุน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.09 ปัญหาขาดแคลนระบบบัญชีที่เหมาะสม คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.06 ปัญหาเกี่ยวกับเอกสารประกอบการลงบัญชี คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.05 ปัญหาการส่งงบการเงินไม่ทันกำหนดเวลา คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.04 ปัญหาเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีให้เป็นปัจจุบัน และปัญหาของพนักงานบัญชีในการขาดความอิสระในการทำงาน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.02 ปัญหาการจัดทำทะเบียนคุมลูกหนี้เงินกู้ยืม คิดเป็นค่าเฉลี่ย 1.99 และน้อยที่สุดคือ ปัญหาการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับลูกหนี้ค้างชำระและการตัดจำหน่ายหนี้สูญ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 1.94 ตามลำดับ

จากระดับความคิดเห็นข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับน้อย (ต่ำ) ค่าเฉลี่ยโดยรวมมีค่าเท่ากับ 2.07

Table 4 Shows the Level of Opinions on the Control Environment of the Village Fund.

Control Environment	\bar{x}	S.D.
1. The Delegation of Authority, Duties, and Responsibilities within the Fund is Documented in Writing.	4.04	1.04
2. The Fund has Measures in Place to Prevent the Board Members or Participants from Engaging in Actions that Conflict with their Personal Interests and the Fund's Operations.	3.98	1.14
3. Communication and Delegation of Duties and Responsibilities are Publicly Announced to Ensure all Fund Members are Informed.	3.96	1.04
4. The Fund Evaluates the Performance and Considers the Merits of the Board Members Based on the Success of their Work.	3.94	1.04
5. The Fund Considers Experience, Qualifications, Knowledge, and Integrity as Criteria for Appointing Board Members.	4.20	0.94
Total	4.02	0.54

จาก Table 4 แสดงระดับความคิดเห็นต่อปัญหาด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุมของกองทุนหมู่บ้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ กองทุนมีการพิจารณาประสิทธิภาพ คุณวุฒิ ความรู้ และความซื่อสัตย์ เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการมีระดับความคิดเห็นมากที่สุด โดยคิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.20 รองลงมาคือ การมอบอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบภายในกองทุนได้ระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษร คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.04 กองทุนมีการป้องกันมิให้คณะกรรมการหรือสมาชิกปฏิบัติตนในลักษณะที่มีความขัดแย้งด้านประโยชน์ส่วนตนกับกิจการของกองทุน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.98 การสื่อสาร และการมอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบมีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกกองทุนทราบโดยทั่วกัน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.96 และกองทุนมีการประเมินผลงาน และมีระดับ

ความคิดเห็นในการพิจารณาความดีความชอบของคณะกรรมการโดยพิจารณาจากผลสำเร็จของงานอยู่ในระดับต่ำที่สุดโดยคิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.94 ตามลำดับ

จากระดับความคิดเห็นข้างต้นแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมของการควบคุมของกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยโดยรวมมีค่าเท่ากับ 4.02

Table 5 Presents the Level of Opinions Regarding the Risk Management in the Operation of the Village Fund.

Risk Management	\bar{x}	S.D.
1. The Fund has Defined the Risks Arising from its Operations.	3.04	1.35
2. Economic, Social, Political, and Legal Changes are Important to the Fund.	2.95	1.17
3. Frequent Changes in the Board of Directors Affect the Fund's Operations.	3.01	1.23
4. The Board has a Plan for the Fund's Operations.	3.98	1.11
5. There are Measures in Place to Monitor Loans and Outstanding Debts from the Fund.	4.07	0.95
Total	3.41	0.14

จาก Table 5 แสดงระดับความคิดเห็นต่อการบริหารกองทุนหมู่บ้านกับการผิมนัดชำระหนี้ด้านการประเมินความเสี่ยง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คณะกรรมการมีมาตรการในการติดตามหนี้จากการให้กู้ยืมเงินกองทุน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.07 คณะกรรมการมีการวางแผนในการปฏิบัติงานของกองทุน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.98 กองทุนมีการกำหนดความเสี่ยงที่เกิดจากการดำเนินงาน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.04 การเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบ่อย มีผลต่อการดำเนินงานของกองทุน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 3.01 และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และกฎหมาย มีความสำคัญกับกองทุน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2.95 ตามลำดับ

สรุปค่าเฉลี่ยโดยรวมมีค่าเท่ากับ 3.41 แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการบริหารความเสี่ยงของกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง

Table 6 Shows the Mean \bar{x} and Standard Deviation (SD) of the Data on the Total Number of Debtors and the Number of Loan Default of the Village Fund.

Variable	Min.	Max.	\bar{x}	S.D.
Number of Delinquent Debtors (Individuals)	0	97.00	8.36	12.62
Amount of Delinquent Debt (THB)	0	2,477,000	66,954.65	344,185.22

จาก Table 6 พบว่า มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 326 ราย ในส่วนของกองทุนที่มีจำนวนลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 8.36 ราย โดยมีกองทุนที่มีจำนวนลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้มากที่สุด คือ 97 ราย ในส่วนของค่าเฉลี่ยของจำนวนเงินที่มีการผิดนัดชำระหนี้ เท่ากับ 66,954.65 บาท ซึ่งจำนวนเงินที่สูงที่สุดของกองทุนที่มีการผิดนัดชำระหนี้ สูงถึง 2,477,000 บาท

ก่อนการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมานผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบสมมติฐานเบื้องต้น ได้แก่ ความไม่สัมพันธ์กันของตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Matrix) และค่า VIF (Variance Inflation Factor) ซึ่งไม่เกิน 5 แสดงว่าไม่มีปัญหา Multicollinearity จากการตรวจสอบเบื้องต้นพบว่า ข้อมูลมีความเป็นปกติ ไม่มีปัญหา Multicollinearity และความเป็นอิสระของตัวแปรอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม ทำให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการถดถอยพหุคูณและ One-way ANOVA ได้อย่างถูกต้องและสามารถแสดงผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมานดังนี้

Table 7 Shows the Comparison of Means between the Characteristics of Village and Urban Community Funds Regarding Loan Default, Classified by the Level of Village Fund Evaluation.

Loan Default	Source of Variation	Sum of Squares	DF	Mean Square	F	p
Number of Delinquent Debtors	Between Groups	4,406.00	2	2,203.00	20.63	0.000*
	Within the Group	8,330.62	323	25.791		
	Total	12,736.62	325			
Amount of Delinquent Debt	Between Groups	2,891,137.123	2	1,445,568,561	17.12	0.000*
	Within the Group	6,585,939.926	323	20,389.906		
	Total	9,477,077.049	325			

Significance Level* p-value < 0.05

จาก Table 7 ซึ่งแสดงผลการทดสอบวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของกองทุน ด้านระดับการบริหารงานกับการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ด้วยการใช้การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างระดับผลการประเมินการบริหารงานของกองทุนกับจำนวนรายของลูกหนี้ผิดนัดชำระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า p-value เท่ากับ 0.000 และพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการบริหารงานของกองทุนกับจำนวนเงินของลูกหนี้ผิดนัดชำระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า p-value เท่ากับ 0.000

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์รายคู่ของตัวแปรโดยใช้ตาราง Multiple Comparisons ที่ได้มาจากการทดสอบหลังการวิเคราะห์ (Post Hoc Tests) โดยวิธีการเปรียบเทียบพหุคูณแบบ LSD เพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนรายคู่แสดงดังตารางต่อไปนี้

Table 8 Shows the Pairwise Comparison of Means for the Number of Debtors who Loan Default, Classified by the Level of Management Evaluation.

Level of Management Assessment Results	Level A	Level B	Level C
Level A		1.44 (0.542)	46.47* (0.000)
Level B			47.91* (0.000)
Level C			-

Significance Level* (p-value) < 0.05

จาก Table 8 ซึ่งแสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของจำนวนลูกหนี้กองทุนหมู่บ้านที่ผิดนัดชำระหนี้ จำแนกตามระดับการประเมินด้านการบริหารจัดการพบว่า จำนวนกองทุนหมู่บ้านในระดับ C มีความแตกต่างของจำนวนลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระหนี้จากกองทุนหมู่บ้านในระดับ A และระดับ B อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.000)

Table 9 Shows the Pairwise Comparison of Means for the Amount of Money in Loan Default, Classified by the Level of Management Evaluation.

Level of Management Assessment Results	Level A	Level B	Level C
Level A		63,140.45 (0.344)	1,164,439.39* (0.000)
Level B			1,227,579.85* (0.000)
Level C			-

Significance Level* (p-value) < 0.05

จาก Table 9 ซึ่งแสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของจำนวนเงินผิดนัดชำระหนี้ของกองทุนหมู่บ้าน จำแนกตามระดับการประเมินด้านการบริหารจัดการพบว่า จำนวนกองทุนหมู่บ้านในระดับ C มีความแตกต่างของจำนวนเงินที่ผิดนัดชำระหนี้จากกองทุนหมู่บ้านในระดับ A และระดับ B อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.000)

Table 10: Issues in Accounting, Internal Control, and Risk Management with the Number of Loan Default Debtor.

Independent variable	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
Accounting Practices	0.006	0.044	0.010	0.194	0.890
Control Environment	0.118	0.073	0.133	0.126	0.107
Risk Management	0.059	0.051	0.079	0.512	0.249
(Constant)	5.441	5.196		0.330	0.296

Multiple R = 0.162, R Square = 0.026 Adjusted R Square = 0.004 Std. Error = 10.354

Note: * indicates statistical significance at the .05 level, ** indicates statistical significance at the .01 level.

จาก Table 10 ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานที่ส่งผลต่อจำนวนลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระหนี้พบว่า ปัจจัยด้านปัญหาในการจัดทำบัญชี การควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value >.05) ต่อจำนวนลูกหนี้ของกองทุนหมู่บ้านที่มีการผิดนัดชำระหนี้

Table 11 Shows the Results of Multiple Regression Analysis between Issues in Accounting, Internal Control, and Risk Management with the Amount of Money in Loan Default.

Independent variable	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
Accounting Practices	0.083	0.201	0.031	0.201	0.681
Control Environment	-0.549	-0.134	-0.134	0.336	0.104
Risk Management	-0.171	-0.050	-0.050	0.234	0.465
(Constant)	-3.405	23.966		0.247	0.887

Multiple R = 0.174, R Square = 0.030 Adjusted R Square = -0.008 Std. Error = 47.761

Note: * indicates statistical significance at the 0.05 level; ** indicates statistical significance at the 0.01 level.

จาก Table 11 ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ระหว่างปัจจัยการดำเนินงานที่ส่งผลต่อจำนวนเงินที่มีการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านพบว่า ปัจจัยด้านปัญหาในการจัดทำบัญชี การควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value >.05) ต่อจำนวนเงินที่มีการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า ระดับผลการประเมินของกองทุนหมู่บ้านโดยหน่วยงานภายนอก (Third Party) มีความสัมพันธ์กับการผัดบังชำระหนี้ของสมาชิกอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนว่าการประเมินจากภายนอกมีบทบาทสำคัญในการชี้วัดคุณภาพการบริหารจัดการของกองทุน โดยการประเมินดังกล่าวมักอาศัยเกณฑ์ที่ชัดเจน ครอบคลุม และเป็นกลางมากกว่าการประเมินภายใน ในทางกลับกันปัจจัยด้านปัญหาการจัดทำบัญชี การควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยง ซึ่งเก็บข้อมูลจากมุมมองของคณะกรรมการกองทุน ไม่แสดงความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการผัดบังชำระหนี้ ซึ่งเป็นผลที่ขัดแย้งกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

ผลที่พบสอดคล้องกับงานวิจัยของพิศณุพงศ์ กล้ากลีจ (2565) ที่ระบุว่า ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าการประเมินจากภายนอกช่วยสะท้อนประสิทธิภาพในการดำเนินงานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในกับการผัดบังชำระหนี้ ขัดแย้งกับแนวคิดของ COSO รวมถึงแนวทางของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย (2548) ที่ให้ความสำคัญกับระบบการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันความล้มเหลวทางการเงิน นอกจากนี้ยังต่างจากข้อค้นพบของธนภัทร คุณารักษ์ และคนอื่น ๆ (2566) ที่เสนอว่า การจัดทำบัญชีอย่างเป็นทางการและการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการกองทุนสามารถช่วยลดความเสี่ยงในการผัดบังชำระหนี้ได้

หนึ่งในข้อจำกัดที่สำคัญของการวิจัยนี้ คือ การใช้แบบสอบถามที่เก็บข้อมูลจากคณะกรรมการกองทุน ซึ่งเป็นบุคลากรภายในผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในการดำเนินงานนั้นอาจทำให้เกิดอคติจากการรับรู้ (Perception Bias) เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามอาจมีแนวโน้มที่จะประเมินตนเองหรือกองทุนในภาพลักษณ์ที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง หลีกเลี่ยงการเปิดเผยจุดอ่อน หรือขาดความเป็นกลางในการให้ข้อมูล อคติดังกล่าวอาจทำให้ข้อมูลไม่สามารถสะท้อนสภาพความเป็นจริงของกองทุน และส่งผลต่อการเกิดนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษานี้นำเสนอแนวทางใหม่ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ “ความล้มเหลว” โดยเฉพาะการผัดบังชำระหนี้ ซึ่งเป็นมิติที่ยังมีการศึกษาค่อนข้างน้อยในวงวิชาการ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เพื่อกำหนดแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารกองทุน โดยเฉพาะการยกระดับมาตรฐานของการประเมินผลจากภายนอกเพื่อใช้เป็นเครื่องมือควบคุมและลดความเสี่ยงทางการเงิน อันจะนำไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนของกองทุนหมู่บ้านในระยะยาว

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้สามารถสรุปได้ว่า กองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับผลประเมินการบริหารจัดการในระดับดี (B) คณะกรรมการกองทุนมีความเห็นต่อปัญหาการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านว่า มีปัญหาในระดับต่ำ มีการควบคุมภายในอยู่ที่ระดับดี และมีการประเมินและควบคุมความเสี่ยงในระดับ

ปานกลาง ผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติอนุमानพบว่า การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญในการลดอัตราการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งการบริหารจัดการที่ดี รวมถึงการมีระบบบัญชีที่ดีและการควบคุมภายในที่รัดกุม ซึ่งจะทำให้กองทุนสามารถบริหารจัดการหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อสรุปข้างต้นสามารถอภิปรายผลตามสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้ สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ระดับการประเมินผลกองทุนหมู่บ้าน (A, B, C และ D) มีความสัมพันธ์กับจำนวนและมูลค่าการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า คุณลักษณะของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีผลต่อการประเมินระดับการบริหารจัดการต่างกันมีการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ระดับความบกพร่องในการจัดทำบัญชีและการรายงานทางการเงิน มีความสัมพันธ์กับการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัญหาด้านการจัดทำบัญชีและการรายงานทางการเงินไม่ส่งผลต่อการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิก

สมมติฐานที่ 3 ระดับคุณภาพของกิจกรรมการควบคุมภายในมีความสัมพันธ์เชิงลบกับจำนวนและมูลค่าการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า กิจกรรมการควบคุมภายในไม่ส่งผลต่อการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิก

สมมติฐานที่ 4 ระดับคุณภาพของการบริหารความเสี่ยงของกองทุนหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับจำนวนและมูลค่าการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิก ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า กิจกรรมการบริหารความเสี่ยงไม่ส่งผลต่อการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิก

จากผลการทดสอบสมมติฐานข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยด้านปัญหาการจัดทำบัญชี การควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยง แม้ว่าจะมีบทบาทในเชิงคุณภาพและในงานวิจัยก่อนหน้านี้ได้พบว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิก แต่จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพบว่าคุณค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยเหล่านี้ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการผิดนัดชำระหนี้ ทั้งในด้านจำนวนลูกหนี้และจำนวนเงินผิดนัดชำระ ซึ่งอาจสะท้อนถึงข้อจำกัดของการวัดตัวแปรเชิงความรู้สึกรวมของคณะกรรมการ หรือปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมชำระหนี้ของสมาชิกกองทุนซึ่งถือเป็นข้อจำกัดของการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยสำหรับการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรมีการส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผลวิจัยชี้ว่าการบริหารจัดการที่ดีมีผลต่อการลดอัตราการผิดนัดชำระหนี้ จึงควรส่งเสริมให้กองทุนหมู่บ้านพัฒนาการบริหารจัดการในทุกด้าน เช่น การวางแผนงาน การประชุมประจำเดือน และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกระบวนการตัดสินใจ

2) จัดทำเกณฑ์การประเมินระดับการบริหารจัดการที่เข้มข้นและมีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบที่เป็นธรรม และสามารถนำผลประเมินเป็นข้อมูลในการพัฒนาแต่ละกองทุนได้อย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ส่งเสริมการพัฒนาระบบสารสนเทศและระบบแจ้งเตือนหนี้ เพื่อให้คณะกรรมการสามารถติดตามสมาชิกที่มีแนวโน้มผิดนัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การส่ง SMS แจ้งเตือนล่วงหน้า หรือระบบติดตามหนี้รายบุคคล

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคต

การขยายขอบเขตการศึกษา

1) การวิจัยครั้งนี้จำกัดการศึกษาที่กองทุนหมู่บ้านในจังหวัดเชียงราย ดังนั้นการศึกษาในอนาคตอาจขยายไปยังพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบจากการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในบริบทที่แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากขึ้น

2) การศึกษาควรพิจารณาปัจจัยภายนอกที่อาจมีผลต่อการผิดนัดชำระหนี้ เช่น สภาพเศรษฐกิจในพื้นที่ การสนับสนุนจากภาครัฐ หรือการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์การเงินของสมาชิก

การวัดตัวแปรอย่างละเอียด

1) ในการศึกษาครั้งถัดไปควรใช้เครื่องมือในการวัดตัวแปรที่หลากหลายและละเอียดมากขึ้น เช่น การสัมภาษณ์สมาชิกกองทุนหรือการสำรวจความคิดเห็นจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้มากขึ้น

2) การพัฒนาระบบการเก็บข้อมูลที่ทันสมัยและมีการติดตามผลในระยะยาวสามารถช่วยให้เห็นภาพรวมที่ชัดเจนเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและผลกระทบต่อการผิดนัดชำระหนี้ในระยะยาว

การศึกษาปัจจัยเสริมที่อาจส่งผลต่อการผิดนัดชำระหนี้

ควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมที่อาจส่งผลต่อการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิก เช่น การสนับสนุนทางการเงินจากภาครัฐ หรือการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกระบวนการตัดสินใจของกองทุนหมู่บ้าน รวมถึงการศึกษาทางด้านสังคมที่อาจมีผลต่อการตัดสินใจทางการเงินของสมาชิก

การประเมินผลระยะยาว

ควรมีการศึกษาในระยะยาวเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบในระยะยาวของการใช้ระบบบัญชี การควบคุมภายใน และการบริหารความเสี่ยงที่ดี ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพรวมของความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกองทุนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และสมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย. (2548). *แนวทางการควบคุมภายในตามกรอบ COSO : คู่มือสำหรับผู้ตรวจสอบภายใน*. ผู้แต่ง.
- ธนภัทร คุณารักษ์, ธนภัทร วงศ์จิรประเสริฐ และธิดารัตน์ รั ตนสังธรรม. (2566). การพัฒนาระบบการทำบัญชีกองทุนออมทรัพย์หมู่บ้านในจังหวัดเชียงราย. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเวียงชัย*, 6(2), 588-610. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jmhs1_s/article/view/262872/178887
- พิศณุพงศ์ กล้าลิกิจ. (2565). ปัจจัยการบริหารจัดการกองทุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 4(2), 29-39. <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/AJPP/article/view/1397/1050>
- ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551. (2551, 22 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนพิเศษ 38 ง. หน้า 1-23.
- สมเกียรติ แดงเจริญ. (2564). *ผลกระทบของความสำเร็จในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต]. ศูนย์เรียนรู้และหอสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. <https://opacdb01.dpu.ac.th/cgi-bin/koha/tracklinks.pl?uri=http%3A%2F%2Flibdoc.dpu.ac.th%2Fthesis%2FSomkiat.Dan.pdf&bibliumber=117069>
- สิทธิพร สุนทร, วัชรินทร์ สุทธิชัย, พงษ์ศักดิ์ ชิมมอนต์ส, รัชนิดา ไสยรส และภัณฑิลา น้อยเจริญ. (2562). แนวคิดและกระบวนการทศน์ในการกำหนดขนาดตัวอย่างด้วย G*Power. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 8(1). 29-39. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JIRGS/article/view/243622/164916>
- สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2555). *คู่มือการประเมินศักยภาพและประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง*. ผู้แต่ง. <https://satun.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/59/2017/04/newnew-1.pdf>
- สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *คู่มือการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง*. สมาคมกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมืองและกลุ่มออมทรัพย์. <https://satun.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/59/2017/04/คู่มือบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในกองทุนหมู่บ้านหมู่บ้านและชุมชนเมือง-.pdf>
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (ม.ป.ป.). *กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ*. https://www.audit.go.th/th/กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ-สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ?utm_source=chatgpt.com

- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเชียงราย. (2565). รายงานสถานการณ์ทางสังคม จังหวัดเชียงราย ปี 2565. ผู้แต่ง. https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/download/article/article_20220920161208.pdf?utm_source=chatgpt.com
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2560). คู่มือกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). ผู้แต่ง. <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/604274>
- สุนีย์ พุฒวันเพ็ญ, และเฉลิมพร เย็นเยือก. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาตำบลบางเตือ จังหวัดปทุมธานี. วารสารบริหารการพัฒนา นวัตกรรมเชิงบูรณาการ, 3(2), 61-72. <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/IIDMJ/article/view/661/978>.